

**Archiwum Partii Politycznych
Instytut Studiów Politycznych
Polskiej Akademii Nauk**

Sygnatura:

1.6/2

Tytuł:

**Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy
- 1995 r.**

Sygn. 1.6/2 - Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy - 1995 r.

Spis zawartości:

l.p.	nazwa	nr karty początkowej
1	„Podstawowe dokumenty Chrześcijańskiej Demokracji – Stronnictwa Pracy”, w tym: 1. Deklaracja programowa z VI Kongresu z 20.02.1994 r.; 2. Zarys Programu . Deklaracja programowa uchwalona przez Radę Naczelną 10.12.1994 r.; 3. Statut Partii uchwalony przez VI Kongres 20.02.1994 r., styczeń 1995, s. 26;	1
2	List Zarządu partii do przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Mariana Krzaklewskiego, 27.05.1995, s. 3;	27

Stan na marzec 2023 r.

PODSTAWOWE DOKUMENTY

CHRZEŚCIJAŃSKIEJ DEMOKRACJI
- STRONNICTWA PRACY

DEKLARACJA PROGRAMOWA - VI KONGRES CHD-SP
ZARYS PROGRAMU - RADA NACZELNA CHD-SP
STATUT - VI KONGRES CHD-SP

Archiwum Partii Politycznych

nr inw. _____

Warszawa, styczeń 1995 r

Archiwum Partii Politycznych ISP PAN

DEKLARACJA PROGRAMOWA

Chrześcijańskiej Demokracji - Stronnictwa Pracy
UCHWALONA PRZEZ VI KONGRES CHD-SP 20.02.1994

Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy jest partią polityczną zrzeszającą ludzi ze wszystkich grup i warstw społecznych, którzy uznają chrześcijańską koncepcję człowieka i jego miejsce w społeczeństwie oraz dążą do realizacji zasad moralności chrześcijańskiej zarówno w życiu prywatnym, jak i społecznym opierając się na wskazaniach nauki społecznej Kościoła.

ChD-SP uznaje jako podstawowe swoje zadanie ugruntowanie i poszerzenie zasad chrześcijańskiego współżycia między ludźmi i narodami. Dlatego też uważamy siebie za spadkobierców tych polskich tradycji politycznych, które wywodzą się z ducha swobód i tolerancji reprezentowanych przez największych polskich mężów stanu - twórców Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Konstytucji 3 Maja.

Czerpiemy z dorobku ideowego swoich poprzedników - Chrześcijańskiej Demokracji, Narodowej Partii Robotniczej oraz Unii z okresu II wojny światowej, powodujemy się na ich przywódców: Wojciecha Korfanteo, Ignacego Paderewskiego, Władysława Sikorskiego, Józefa Hallera, Karola Popieła, Jerzego Brauna i innych. Przyjmujemy za podstawę program uchwalony przez Kongres Stronnictwa Pracy w dniu 15 lipca 1945 roku w Warszawie ze szczególnym uwzględnieniem traktowania pracy ludzkiej dla pożytku społecznego jako najwyższego prawa i obowiązku obywatelskiego.

ChD-SP opiera się na zasadach wspólnoty narodowej, niepodległości państwa, wolności i poszanowania jednostki, solidarności społecznej, sprawiedliwości i praworządności oraz demokracji.

Państwo i jego ustrój

Państwo polskie - wspólnota wszystkich obywateli o równych prawach i obowiązkach za główny cel stawia stworzenie warunków dla rozwoju duchowego i materialnego jego mieszkańców. Cel ten jest realizowany poprzez:

- oparcie stanowionego prawa państwa o naturalne prawa osoby ludzkiej, a to prawa do wolności i prawa do własności;

- oparcie ustroju państwa na zasadzie pomocniczości oraz podziale władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą rozgraniczając ich kompetencje i uniemożliwiając koncentrację władzy przez jedno ogniwo przy założeniu sprawnego systemu prezydencko-parlamentarnego z prezydentem wybieranym w wyborach powszechnych;

- upodmiotowienie społeczeństwa przez rozwijanie samorządności, a szczególnie umocnienie samorządów terytorialnych;

- zapewnienie suwerenności i niepodległości państwa przez umocnienie jego zdolności obronnej i integralności;

- zapewnienie bezpieczeństwa obywateli i ochronę ich życia i mienia;
- konsekwentne przestrzeganie zasad równości i sprawiedliwości.

Państwo powinno zapewnić: ochronę rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych - ochronę wolności osobistych:

- współpracę z Kościołem katolickim;
- powszechność nauczania podstawowego i średniego przy równoprawnym istnieniu publicznych i niepublicznych placówek oświatowych;
- systemu opiekuńczego w oparciu o zasadę pomocniczości;
- utworzenie niezależnego od budżetu systemu ubezpieczeń społecznych;
- ochronę własności i swobody podejmowania działalności gospodarczej oraz przeciwdziałanie reglamentacji i monopolom;
- zapewnienie obywatelom ochrony zdrowia przez gwarancję dostępności publicznej i niepublicznej opieki zdrowotnej i profilaktyki;
- ochronę środowiska naturalnego działającą w sposób efektywny.

Polityka społeczno - gospodarcza

Uznajemy zasadę prymatu pracy ludzkiej przed kapitałem.

Własność, naturalne prawo osoby ludzkiej, uważamy za nienaruszalną i ściśle związaną z powinnością użytkowania dla dobra własnego i społecznego.

Opowiadamy się za prywatyzacją sektora państwowego poprzedzoną sprawiedliwą reprivatyzacją z wyłączeniem działów istotnych dla sprawności państwa i jego bezpieczeństwa oraz stworzeniem korzystnych warunków dla powstawania nowych podmiotów gospodarczych.

Dążymy do wyrównania poziomu cywilizacyjnego na wsi i w małych ośrodkach przez rozbudowę infrastruktury i wspierania rodzimej produkcji rolnej.

Uważamy za konieczne stworzenie silnej, wymiennej waluty, skorelowanie emisji pieniądza ze wzrostem gospodarczym oraz dążenie do równowagi budżetowej.

Opowiadamy się za stworzeniem stabilnego i prostego systemu podatkowego uwzględniającego stan rodzinny podatnika.

Naszym celem jest zapobieganie bezrobociu i zapewnienie godziwych warunków pracy i płacy.

Polityka zagraniczna

Najważniejszym zadaniem polityki zagranicznej jest ochrona suwerenności Państwa Polskiego, zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i należnego miejsca w społeczności międzynarodowej. Osiągnięcie tych celów, w obecnej rzeczywistości możliwe jest przez wejście w strukturę NATO. Naszym celem jest integracja w ramach Europy Ojczyzn z zachowaniem tożsamości narodowej. Jesteśmy natomiast przeciwni tworzeniu sztucznych układów regionalnych.

Ochronę i wspieranie Polaków na obczyźnie traktujemy jako narodowy obowiązek.

Śrem, 20 lutego 1994 roku

ZARYS PROGRAMU

CHRZEŚCIJAŃSKIEJ DEMOKRACJI -STRONNICTWA PRACY

uchwalony przez Radę Naczelną ChD-SP w dniu 10 grudnia 1994 r.

WSTĘP

Polska znów znalazła się w okresie trudnym i niebezpiecznym. Nastąpiło zubożenie społeczeństwa, utrwaliły się struktury postkomunistyczne na wszelkich szczeblach administracji oraz gospodarki, spotykamy się z powszechnym spadkiem autorytetu władzy państwowej i samorządowej, widzimy nasilającą się walkę z Kościołem.

Przyczyny obecnego stanu Rzeczypospolitej są złożone. Składają się nań zaszłości demoralizującej, komunistycznej nomenklatury i jest to niewątpliwie przyczyna podstawowa lecz nie jedyna. Z perspektywy minionych lat możemy ocenić działania kolejnych ekip rządzących Polską. Sposób sprawowania władzy, a przede wszystkim rezultaty sprawiają, że ocena ta jest negatywna. Począwszy od układu okrągłego stołu, po przez politykę "grubej kreski" i politykę "dialektycznego" liberalizmu aż do koalicji "antyteczkowej" i rządów lewicy mamy do czynienia ze swoiście pojmanyim interesem narodowym. Polska jest źle zarządzona, dalej trwa brutalna walka o władzę. Walcząc o władzę, wykorzystując wszystkie możliwości, większość walczy o pieniądze za wszelką cenę.

Dopóki nie ukróci się powstawania przestępczych fortun, nie rozbije mafijnych powiązań w strukturach administracji państwowej wszystkich szczebli oraz w gospodarce i nie przywróci się najzwyczajszej sprawiedliwości, jednakowej dla rządzących i rządzonych, to żadne frazesy typu "państwa prawa", "wchodzenia do Europy" czy "Polska na czele reform ustrojowych" oraz cząstkowe i często pod dyktando stanowione prawa nie przybliżą nas do demokratycznej stabilizacji. Często powtarzające się akcje strajkowe są poważnym ostrzeżeniem dla rządzących, że społeczeństwo nigdy nie zaakceptuje biedy i to w dodatku nierówno dzielonej.

Upadek moralności politycznej nie gwarantuje szybkiej zmiany. Kolejne rządy, bez względu na opcję pravicową czy lewicową, bez względu na obietnice, okazały się rządami kontynuacji. Samozadowolenie koalicji rządzącej w kwestiach gospodarczych i społecznych, przy rosnącym się w społeczeństwie ubóstwie i zwiększającym się bezrobociu, świadczy o braku poczucia rzeczywistości.

Przywrócenie zasad etyki chrześcijańskiej w życiu społecznym, w tym uczciwości, solidności i odpowiedzialności stanowi podstawę odbudowy naszej Ojczyzny. Istnieje potrzeba przełomu moralnego, wewnętrznej przebudowy. W tej perspektywie, istotne znaczenie ma również wyraźna legitymacja moralna podstawowych zasad gospodarki rynkowej. W istniejącej kryzysowej sytuacji państwa jedynym wyjściem jest budowa chrześcijańskich podstaw nowego ładu politycznego i gospodarczego.

CZĘŚĆ I

I. KIM JESTEŚMY?

Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy, jest partią polityczną zrzeszającą wszystkich ludzi ze wszystkich grup i warstw społecznych, głównie jednak ludzi pracy najemnej, którzy uznają chrześcijańską koncepcję człowieka i jego miejsce w społeczeństwie oraz dążą do realizacji zasad moralności chrześcijańskiej zarówno w życiu prywatnym jak i społecznym, opierając się na wskazaniach nauki społecznej Kościoła oraz dorobku chrześcijańskiej demokracji w Polsce i w świecie.

ChD-SP, uznaje jako podstawowe swoje zadanie, ugruntowanie i poszerzenie zasad chrześcijańskiego współżycia między ludźmi i narodami. Uważamy dlatego siebie za spadkobierców tych polskich tradycji politycznych, które wywodzą się z ducha swobód i tolerancji, reprezentowanych przez największych polskich mężów stanu - twórców Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Konstytucji Trzeciego Maja. Czerpiemy z dorobku ideowego swych poprzedników - Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji, Narodowej Partii Robotniczej

i Związku Hallerczyków, Stronnictwa Pracy i Unii z czasów II wojny światowej - także Chrześcijańsko Demokratycznego Stronnictwa Pracy i Chrześcijańskiej Demokracji, powołujemy się na ich przywódców - Wojciecha Korfańskiego, Ignacego Paderewskiego, Władysława Sikorskiego, Józefa Hallera, Karola Popiela, Jerzego Brauna, Władysława Siła-Nowickiego i innych. Przyjmujemy za podstawę program uchwalony przez Kongres Stronnictwa Pracy w dniu 15 lipca 1945 r. w Warszawie. Odwołujemy się do współczesnego dorobku chrześcijańskiej demokracji oraz doświadczeń zrywu solidarnościowego w Polsce w latach osiemdziesiątych.

II. ZASADY, KTÓRYMI SIĘ KIERUJEMY.

1. Wspólnota polska.

Stanowimy polityczną reprezentację wszystkich członków polskiej wspólnoty, którym to pojęciem obejmujemy zarówno wspólnotę narodową jak i państwową, uwzględniając historyczne, kulturowe i etniczne związki Polski bez względu na wyznawaną religię, używany potoczny język czy miejsce zamieszkania. Jesteśmy zatem reprezentacją polityczną wszystkich obywateli polskich, zamieszkałych w Polsce i poza jej granicami ale także wszystkich nie posiadających polskiego obywatelstwa i nie zamieszkujących na terenie Polski, a którzy czują się lojalnymi członkami polskiej wspólnoty. W tym duchu używamy pojęcia "Narodu Polskiego".

2. Państwo.

Państwo jest dobrem wspólnym obywateli i ma charakter pomocniczy stąd podkreślamy jego służebną rolę wobec narodu. Państwo służące narodowi nie może być stawiane ponad prawem, nie może łamać jego naturalnych uprawnień ale winno działać na rzecz dobra wspólnego. Tym samym, państwo nie może być tylko celem samym dla siebie ale jest prawną i organizacyjną formą realizacji uprawnień narodu do samostanowienia, pewną formą jego kulturowej suwerenności.

3. Niepodległość.

Niepodległe Państwo Polskie jest niezbędnym warunkiem istnienia i rozwoju narodu polskiego, a przynależność do różnych związków międzynarodowych oraz powiązania traktatowe powinny służyć dobru powszechnemu nie naruszając zasady niepodległości.

4. Wolność i poszanowanie jednostki.

Wolność osobistą i społeczną traktujemy jako przyrodzone, niezbywalne prawa człowieka, związane ściśle z szacunkiem dla każdej osoby, ale także z odpowiedzialnością wobec drugiego człowieka i społeczeństwa, w którym żyjemy oraz całej ludzkości.

5. Solidarność społeczna.

Jesteśmy przeciwni wszelkiemu wyobraznianiu podziału społeczeństwa na antagonistyczne klasy i grupy społeczne, a w szczególności wykluczamy przeciwstawianie ich sobie i walkę klasową. Wspieramy natomiast różnego rodzaju wspólnoty, opierając się na gruncie chrześcijańskiej zasady solidarności i nauki społecznej Kościoła, a przeciwdziałające osamotnieniu człowieka tak powszechnemu we współczesnej cywilizacji.

6. Sprawiedliwość społeczna i praworządność.

ChD-SP uznaje zasadę sprawiedliwości społecznej jako prawo do równego startu życiowego i ubiegania się o stanowiska wymagające zaufania społecznego, a także prawo do posiadania własności majątkowej, traktowanej nie jako przywilej ale również jako obowiązek wobec społeczeństwa. Trwałym fundamentem życia państwowego jest praworządność czyli rządy prawa zgodnego z zasadą sprawiedliwości. Niezbędnym gwarantem wolności powinno być prawo chroniące osobistą godność człowieka.

7. Demokracja i tolerancja.

ChD-SP jest stronnictwem demokratycznym, dążącym do kształtowania życia publicznego zgodnie z wolą większości, wyrażoną w wolnych wyborach. Równocześnie stosujemy tolerancję dla mniejszości wyznaniowych i narodowościowych, czy też ludzi o odmiennym światopoglądzie, pod warunkiem, że głoszące przez nich idee i poglądy, nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla podstawowych zasad uznawanych przez naród polski i opartego na nich porządku publicznego

III. CZŁOWIEK I SPOŁECZEŃSTWO.

ChD-SP, w myśl wskazań katolickiej nauki społecznej, opiera się na personalistycznej wizji człowieka, przywiązując szczególne znaczenie do warunków rozwoju osobowości ludzkiej, żyjącej w harmonii ze społeczeństwem. Człowiek, posiada pewne niezbywalne prawa, których nikt nie może go pozbawić. Należą do nich przede wszystkim: prawo do godności osoby ludzkiej, prawo do życia od poczęcia do naturalnej śmierci, prawo wolności, prawo do pracy i godnego życia, prawo własności i wiele innych praw.

Człowiek żyjąc w społeczeństwie, może i powinien korzystać z tych praw. Korzystając z tych praw ma też względem społeczeństwa powinności dlatego preferujemy twórczą postawę obywatelską, realizującą się w pracy dla dobra kraju i całej ludzkości ale także dla własnego użytku.

ChD-SP podkreśla nienaruszalność prawa i obowiązku rodziców do wychowania dzieci i przekazania im tych wartości duchowych, które sami uznają i szanują. Za takie wartości, akceptowane praktycznie przez cały naród polski, uznaje się wychowanie według polskich i chrześcijańskich tradycji. Musi to uwzględniać przebudowany system wychowawczy i szkolnictwo zmierzające do umożliwienia swobodnego wyboru form i kierunków nauczania i uwzględniające postulaty społeczeństwa w zakresie wychowania dzieci i młodzieży, w tym także postulaty mniejszości narodowych i światopoglądowych.

ChD-SP uznaje prawo człowieka do godnego życia. Godne życie można osiągnąć przez uszanowanie godności osobistej człowieka oraz pracę ludzką, jako podstawowy czynnik rozwoju duchowego i materialnego człowieka, gdyż każdy kto może pracować winien spełniać tę powinność wobec siebie i społeczeństwa. Tylko praca może być źródłem utrzymania siebie i rodziny , źródłem dostatku społeczeństwa. Przez pracę, człowiek może również realizować prawo do własności. Realizując prawo własności, człowiek musi jednak pamiętać, że prawo to nie jest nieograniczone i rodzi obowiązki wobec społeczeństwa, które najpełniej realizują się w zasadzie solidarności społecznej.

IV. PAŃSTWO I OBYWATEL.

Państwo Polskie, odrodzone w 1918 r w rezultacie nieustającej walki o niepodległość, a szczególnie wielkich powstań narodowych w okresie zaborów, walk o niepodległość w I wojnie światowej oraz walk o granice i ocalenie egzystencji w latach 1919 - 1921 nie utraciło niepodległości w czasie II wojny światowej, czego symbolicznym wyrazem pozostała instytucja Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wygnaniu.

Niezawisłe i suwerenne państwo polskie stanowi niezbędny warunek egzystencji polskiego narodu, istnienia wolnej i pokojowej Europy oraz rozwoju chrześcijańskiej cywilizacji.

Państwo Polskie jest współwłasnością wszystkich obywateli, którzy mają równe prawa i obowiązki i których najwyższą powinnością jest służba dla osiągnięcia i strzeżenia pełnej niezawisłości i suwerenności państwowej. Rola państwa jest służebna wobec Narodu. Służąc Narodowi , nie może łamać jego naturalnych uprawnień ale działa na rzecz realizacji dobra wspólnego.

Państwo Polskie, współwłasność wszystkich jego obywateli o równych prawach i obowiązkach, za główny cel stawia stworzenie warunków i organizacji życia społeczno gospodarczego w kraju oraz duchowego rozwoju jego mieszkańców. Cel ten realizowany jest poprzez:

- oparcie stanowiącego prawa państwa o naturalne prawa osoby ludzkiej, a to: prawa do życia, prawa do wolności, prawa do własności,
- ochronę prawną tych wartości (życia człowieka od poczęcia do naturalnej śmierci),
- oparcie życia publicznego na zasadzie moralnym i tolerancji,
- oparcie ustroju na zasadzie pomocniczości państwa oraz podziale władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, rozstraiamając ich kompetencje i uniemożliwiając koncentrację władzy przez jedno z ogniw,
- upodmiotowienie społeczeństwa przez rozwijanie (zwiększenie kompetencji) samorządności terytorialnej,
- zapewnienie suwerenności i niepodległości państwa przez zbudowanie silnych sił zbrojnych oraz służb specjalnych,
- zapewnienie bezpieczeństwa obywateli, ochronę ich życia i mienia przez zbudowanie skutecznych służb policyjnych,
- ochronę naturalnych praw człowieka przez konsekwentne przestrzeganie zasad równości i sprawiedliwości,
- ochronę rodziny,
- ochronę wolności obywateli i wolności słowa, w tym wolności religijnej,

- współpracę państwa, Kościoła Katolickiego i związków wyznaniowych pojmowanymi jako autonomiczne instytucje,
- powszechność nauczania podstawowego i średniego przy równoprawnym istnieniu szkół państwowych i niepaństwowych,
- budowę społeczeństwa opiekuńczego (system pomocy ku samopomocy) zwłaszcza na poziomie samorządu terytorialnego,
- utworzenie, niezależnego od budżetu systemu ubezpieczeń społecznych
- ochronę własności i swobody podejmowania działalności gospodarczej oraz przeciwdziałanie wszelkim formom reglamentacji i monopolom
- zapewnienie obywatelom dostępu do środków leczniczych w przypadku zagrożenia życia, promocję zdrowia, zapobieganie i leczenie chorób społecznych, z równoprawnym istnieniem państwowej i niepaństwowej opieki zdrowotnej,
- ochronę środowiska naturalnego przez spójny system prawno - organizacyjny i politykę edukacyjno - profilaktyczną.

V. KOŚCIÓŁ W ŻYCIU SPOŁECZNYM.

Opowiadamy się zdecydowanie za obecnością Kościoła w życiu społecznym przy pełnej jego autonomii. Kościół katolicki w Polsce zawsze służył Narodowi. Obok misji religijnej i nadprzyrodzonej, Kościół, wypełniał i wypełnia funkcje krytyczne, w oparciu o etykę chrześcijańską.

Krytykę tę wobec Państwa postrzegamy jako wskazania moralne, stwarzające warunki do pełnego rozwoju społeczeństwa wolnego i otwartego. Kościół ma pełne prawo do oceny kwestii politycznych.

W sytuacji wychodzenia Polski z komunistycznej zapaści, we wszystkich sferach życia, widzimy konieczność wzmoczonej aktywności Kościoła w budowie nowej świadomości chrześcijańskiego społeczeństwa, uświadomienia obowiązku czynnego i odpowiedzialnego uczestnictwa chrześcijan w życiu społecznym oraz politycznym.

Kościół, aby mógł funkcjonować w warunkach normalnych, do których dążymy, musi mieć swobodę i prawo m.in. do autonomii, do kultu zewnętrznego, do głoszenia i objaśniania prawd wiary, do wychowywania religijnego, do prowadzenia szkół, do tworzenia organizacji religijnych i charytatywnych, do własności itd.

Z niepokojem obserwujemy tendencje do wyeliminowania religii i Kościoła z życia społecznego.

Z całą mocą opowiadamy się przeciw państwu ateistycznemu i szerokiej laicyzacji społeczeństwa. W ramach demokratycznych struktur państwo ma obowiązek pozytywnego stosunku do ugrupowań religijnych, które mają prawa przedpaństwowe (człowiek przekracza sferę doczesną).

VI. ODBUDOWA ETYKI ŻYCIA SPOŁECZNEGO.

Konieczne jest przywrócenie zasad etyki chrześcijańskiej w życiu społecznym, w tym uczciwości, solidności i odpowiedzialności indywidualnej oraz grupowej.

Chrześcijański personalizm uznaje społeczny profil ludzkiej natury i szczególnie podkreśla godność osoby ludzkiej. Z faktu posiadania rozumnej natury i wolnej woli, człowiek dąży do dobra ogólnego, a w tej drodze kicruje się obowiązkiem, i odpowiedzialnością.

Całe życie społeczne, jego zasady, normy i instytucje powinny być skierowane ku dobru osoby, która jest zarazem częścią społeczności, a wznosi się ponad nią.

Do najważniejszych praw osoby ludzkiej zaliczamy, zgodnie z nauką Kościoła, prawo do życia i prawo do wolności. Prawa te nie mogą być ograniczane. W prawie wolności mieści się m.in. zagadnienie wolności religijnej.

Rozwój wolności osoby ludzkiej powinien być stymulowany przez warunki społeczno gospodarcze, rozwój moralny, system prawny i struktury społeczne. Na społeczeństwie ciąży obowiązek tworzenia optymalnych warunków do rozwoju i aktywności osoby. W tworzeniu tych warunków do najistotniejszych zasad należy zasada równości i sprawiedliwości. Podstawą równości jest godność osoby ludzkiej. Sprawiedliwość - przyznanie i udzielenie innym prawa - stanowi fundament stosunków międzyludzkich. Uważamy za konieczne respektowanie podstawowej zasady sprawiedliwości i praworządności: odpowiedzialności rządzących i rządzonych wobec prawa.

Ład demokratyczny wymaga zdecydowanej walki z przestępczością pospolitą i gospodarczą, w tym z rozkradaniem majątku narodowego. W tym kontekście widzimy konieczność rozliczenia systemu komunistycznego i

postkomunistycznego oraz wyciągnięcia wszelkich konsekwencji prawnych wobec osób winnych zbrodni przeciw Narodowi Polskiemu.

Istnieje potrzeba przełomu moralnego, wewnętrznej przebudowy. W tej perspektywie istotne znaczenie ma wyraźna legitymacja moralna podstawowych zasad gospodarki rynkowej. Katolicka nauka społeczna stanowi dla nas wezwanie do działania.

Zobowiązani jesteśmy do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym. Zobowiązani jesteśmy do demaskowania zła występującego we wszelkiej formie i postaci. Tylko moralnie zdrowy naród może być w pełni wolny.

VII. USTRÓJ WEWNĘTRZNY PAŃSTWA.

ChD-SP opowiada się za ustrojem politycznym Polski w pełni praworządnym, opartym na równowadze autorytetu i wolności. Z parlamentarnym ustrojem demokratycznym jest nieodłącznie związany pluralizm organizacji, grup, ruchów, środków informacji, środków opiniotwórczych itd. co sprzyja wszechstronemu rozwojowi człowieka.

Warunkiem funkcjonowania ustroju demokratycznego jest istnienie partii, czyli alternatywnych sił politycznych, przygotowywanych do wymiany rządzących ekip. Partie polityczne reprezentują główne nurty opinii społecznej, państwo natomiast powinno stworzyć im warunki rozwoju i funkcjonowania. Partie polityczne pełnią swoją rolę przez przedstawienie społeczeństwu programów działania i personalnych alternatyw w procesach tworzenia rządu. Są one odpowiedzialne wobec swojego elektoratu zarówno w funkcji rządzącej jak i opozycyjnej. Głównym zadaniem partii opozycyjnych w parlamencie jest kontrola działalności rządu.

Istotnym elementem ustroju demokratycznego jest jawność życia publicznego i wynikająca z niej siła opinii publicznej, co jest szczególnie gwarancją wolności politycznych i przestrzegania praw człowieka i obywatela. Istotną rolę w zapewnieniu jawności odgrywa wolna, a więc niecenzurowana prasa oraz inne środki masowego przekazu, umożliwiające kontrolę prawidłowości i praworządności działania organów władzy i innych instytucji publicznych. Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy, walcząc o wprowadzenie w Polsce ustroju demokratycznego, walczy tym samym o wolność prasy. Środowiska opiniotwórcze powinny mieć zapewnione odpowiednie warunki dla przedstawiania swoich poglądów, inicjowania różnych akcji i propagowania swych idei.

Musi istnieć wolność wypowiedzi dla każdego obywatela, swobodny dostęp do informacji z różnych źródeł oraz zapewniona prawnie możliwość obrony czci i dobrego imienia. ChD-SP postuluje przystąpienie Polski do międzynarodowych instytucji kontrolujących przestrzeganie praw człowieka.

Zgodnie z zasadą "pomocniczości" głoszoną przez Kościół, Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy przyjmuje zasadę: tyle władzy ile konieczne, tyle wolności ile możliwe.

ChD-SP opowiada się za demokratyczną ale silną i działającą sprawnie władzą państwową, a w szczególności:

- parlament powinien pochodzić wyłącznie z wolnych, pięcioprymiotnikowych wyborów, do udziału w których mają prawo startu wszystkie partie polityczne, działające w ramach obowiązującego prawa,
- obowiązkiem państwa jest ułatwienie kampanii wyborczej wszystkim partiom politycznym na jednakowych warunkach,
- rząd, powołany przez Prezydenta po uprzedniej akceptacji Sejmu,
- prezydent RP jest powoływany w wyborach powszechnych,
- władza prezydencka nie ogranicza się wyłącznie do stanowiska "głowy państwa", symbolizującej jedność wszystkich władz, ale posiada możliwość faktycznej interwencji w obszar poszczególnych elementów władzy państwowej w przypadkach wyjątkowej wagi, przede wszystkim stanu zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- władza sądownicza jest niezależna od władzy ustawodawczej i wykonawczej zarówno przez system powoływania jak i w swoim działaniu.

ChD-SP popiera rozwój wszelkich form samorządu, który stanowi najlepszą drogę społecznego zaangażowania w sprawy dobra ogólnego. Szczególne znaczenie przypisujemy samorządowi terytorialnemu. Podział terytorialny kraju na jednostki samorządowe musi wynikać z polskich tradycji samorządowych i rzeczywistych potrzeb. Reorganizacja podziału administracyjnego kraju musi uwzględniać te czynniki. Samorzady wszystkich szczebli powinny pochodzić z wolnych i demokratycznych wyborów.

Samorząd terytorialny musi być wyposażony w odpowiedni zakres władzy i dostosowane do jej realizacji środki.

ChD-SP popiera tworzenie lokalnych stowarzyszeń i organizacji grupujących ludzi wokół problemów i spraw dotyczących terenu ich zamieszkania. Niezbędnym uzupełnieniem samorządu terytorialnego, wpływającym również z "zasady pomocniczości" są inne formy samorządowe.

CZEŚĆ II

I. POLITYKA ZAGRANICZNA.

Najważniejszym zadaniem współczesnej polityki zagranicznej Polski jest ochrona suwerenności państwowej, zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i należnego miejsca w społeczności międzynarodowej.

Gwarancją osiągnięcia wymienionych celów jest stworzenie nowego systemu bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej, na zasadach moralności chrześcijańskiej i upowszechnieniu świadomości, że przestrzeganie tych zasad jest równoznacznym z najlepiej pojętym interesem własnym poszczególnych państw.

Dążymy do osiągnięcia odpowiedniej równowagi w stosunkach europejskich przez uwzględnienie wkładu demokratyzujących się krajów środkowych i wschodniej Europy. Naszym celem jest Zjednoczona Europa Wolnych Ojczyzn, szanująca różnicowanie w jedności. Niepodległa i niezawisła Polska powinna dążyć do pełnej integracji z Europą, zarówno w wymiarze gospodarczym i kulturalnym, jak i włączenia do europejskiego systemu bezpieczeństwa. To "wejście" i tworzenie Europy Ojczyzn może dokonywać się wyłącznie z zachowaniem naszej tożsamości narodowej, bowiem jakiegokolwiek ustępstwa na tzw. "wychodzenie regionami" jest ogromnym zagrożeniem zróżnicowania i destabilizacji społeczeństwa, a w konsekwencji państwa.

W budowie nowego ładu w Europie, w okresie postkomunistycznym w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, celowym wydaje się dążenie do zbliżeń regionalnych. Należy prowadzić otwartą politykę z krajami poza europejskimi, z potęgami gospodarczymi i politycznymi, czuwając nad równoważeniem zagadnień politycznych oraz gospodarczych w odniesieniu do skali światowej i europejskiej. Szczególnie nowej jakości nabrały zagadnienia polityki wschodniej.

O ile, w Europie Zachodniej, jest dążność do integracji, o tyle na wschodzie, rozbudzone zostały ogromnie niebezpieczne prądy nacjonalistyczne i szowinistyczne o tendencjach oraz ambicjach mocarstwowych. Wymaga to bacznej obserwacji, natychmiastowej reakcji w działaniach dyplomatycznych.

Przedmiotem szczególnej troski w działalności politycznej na wschodzie powinna być ochrona praw Polaków tam zamieszkałych. W Polsce uznajemy prawa mniejszości narodowych. Uważamy, że stosunki polityczne z tymi narodami należy układać w związku z ich stanowiskiem wobec praw ludności polskiej i w zależności od stosunku tych społeczeństw do polskich interesów państwowych.

Na wielu terenach, znajdujących się obecnie poza terytorium RP, ludność polska jest autochtoniczna, od wieków zamieszkująca na tych ziemiach. Wielu Polaków osiedlono wbrew ich woli na terenach pozaeuropejskich dawnego ZSRR. Ochronę i wspieranie Polaków żyjących na obczyźnie należy traktować jako narodowy obowiązek i stworzyć chętnym możliwość powrotu do Ojczyzny.

II. POLITYKA GOSPODARCZA.

Zasadniczo gospodarka powinna opierać się na własności prywatnej i funkcjonowaniu wolnego, konkurencyjnego rynku. Dążeniem władz państwowych powinno być szybkie zapewnienie dostępu do własności wszystkim obywatelom w różnych formach: indywidualnej własności hipotecznej, własności partycypacyjnej poprzez udziały akcyjne osób lub podmiotów gospodarczych. Zapewni to swobodę inicjatyw gospodarczych.

Jedną z form dostępu do własności powinna stać się reprivatyzacja bezprawnie zagrabionej własności lub wyrównanie odszkodowawcze. W okresie przejściowym konieczne jest zapewnienie kontroli państwa nad przekształceniami struktur własnościowych, przeciwdziałanie rozkradaniu i niszczeniu majątku państwowego oraz skuteczne likwidowanie afer, korupcji i przestępczości gospodarczej.

Stronnicwo opowiada się za pluralizmem własnościowym. Obok własności prywatnej, ze względu na dobro społeczne, istnieć winna własność spółdzielcza, własność osób prawnych, własność komunalna, oraz własność

Skarbu Państwa w różnych formach. Własność publiczna musi zostać połączona z wzmocnioną kontrolą społeczną. Udział Skarbu Państwa w przedsiębiorstwach nie może dawać państwu specjalnych uprawnień poza tymi, z których korzystają inne podmioty własności.

ChD-SP, opowiadając się za równością wszystkich sektorów gospodarczych dąży do równowagi między:

- efektywnością gospodarczą a zapewnieniem sprawiedliwości społecznej,
- między konkurencją a solidarnością,
- między odpowiedzialnością każdego człowieka za swój los a zabezpieczeniem społecznym.

ChD-SP, dążąc do społecznej gospodarki rynkowej opiera się na:

- prawie do wyboru formy własności;
- wolnej, prawem chronionej konkurencji;
- regulowaniu ruchu kapitałowego przez mechanizmy rynkowe;
- zapewnienie możliwości równego startu życiowego wszystkim obywatelom;
- obowiązku państwa do ingerencji w niezbędnych rozmiarach w procesy gospodarcze w szczególności w dziedzinie walki z monopolami;
- wspieranie postępu naukowo technicznego i ochrony środowiska naturalnego;
- zapewnienie możliwości równego startu życiowego wszystkim obywatelom;
- optymalnym zabezpieczeniu społecznym.

Podstawowymi dążeniami polityki gospodarczej w tym modelu powinny być zdaniem Stronictwa:

- możliwie równomierne tempo wzrostu gospodarczego;
- możliwie pełne zatrudnienie, mimo nieuniknionych fluktuacji na rynku pracy, będących przede wszystkim wynikiem postępu technologicznego;
- stabilne ceny;
- silna i wymierna waluta;
- równowaga w bilansie obrotów międzynarodowych.

Państwo, musi podejmować działania na rzecz ochrony polskiego interesu gospodarczego. Niezbędne jest wypracowanie nowego, prawnego systemu finansowego i bankowego oraz zapewnienie stabilnej i nie wyniszczającej polityki podatkowej.

Kapitał zagraniczny powinien być skierowany na wspomaganie prywatnej działalności gospodarczej oraz na wsparcie zakładów, w stosunku do których będzie stosowany interwencjonizm państwowy i zarządzanie systemowe. Kapitał zagraniczny wchodzący w naszą gospodarkę musi być kontrolowany szczególnymi warunkami.

Nie można dopuszczać do wystawiania na sprzedaż gruntów czy też najlepszej części majątku narodowego w oparciu o ażną jego wycenę. Kapitał zagraniczny powinien jednak korzystać z ulatwień w transferze zysków, uig podatkowych i zachęt inwestycyjnych oraz wieczystego użytkowania gruntów państwowych.

Należy stworzyć warunki dla rodzimego i zagranicznego kapitału inwestującego w gospodarkę, w rozwój produkcji towarów o europejskim standardzie. Szczególną ochroną należy natomiast objąć te gałęzie krajowej produkcji przemysłowej i rolniczej, które są konkurencyjne w skali międzynarodowej i mogą otworzyć Polsce rynki wschodnie i zachodnie.

ChD-SP, przywiązuje duże znaczenie do samorządnej i niezależnej spółdzielczości, dostrzegając w niej chrześcijańskie korzenie, traktując ją jako jedną z form zespołowego gospodarowania dla wspólnego dobra zrzeszonych grup i dobra społeczeństwa. By mogła się ona odrodzić potrzebne są inicjatywy oddolne, powrót do podstawowych idei spółdzielczych oraz etyki chrześcijańskiej. Trzeba budować spółdzielczość od nowa, nie burząc jednak tego co zostało już zbudowane. Szczególną uwagę należy poświęcić zabezpieczeniu majątku spółdzielczego przed roztrwonieniem oraz rozgrabieniem.

Wymagane są zasadnicze zmiany systemowe prawa spółdzielczego i stowarzyszeniowego gwarantujące niezależną działalność gospodarczą podmiotów, ochronę przed centralizacją i biurokracją.

Zwiększenie zasobności kraju i poprawa warunków egzystencji uzależnione są od rozwoju produkcji we wszystkich dziedzinach ale przede wszystkim od rolnictwa. Rolnictwo powinno być wspierane przez państwo, tak jak w wielu państwach zachodnich poprzez dotacje, korzystne kredyty, ulgi podatkowe oraz ochronę celną.

Struktura polskiego rolnictwa, oparta na drobnych gospodarstwach rodzinnych, nie może być zniszczona bez woli ich posiadaczy. Powinna natomiast nastąpić produktywizacja różnych form gospodarki rolnej, poczynwszy od małych, nastawionych na produkcję ogrodniczą w wyspecjalizowanych kierunkach - do wielkich form wielkotowarowych.

Warunkiem rozwoju rolnictwa jest :

- wykorzystanie zamilowań zawodowych rolników,
- skorelowanie cen środków produkcji z cenami produktów rolnych
- rozwinięcie infrastruktury rolnej,
- pomoc kredytowa, szczególnie dla młodych rolników,
- promocyjna polityka podatkowa.

W polityce gospodarczej, państwo musi ochraniać i wspierać rodziny zgodnie z katolicką "Deklaracją praw rodziny". W szczególności należy dążyć do tworzenia warunków do uruchamiania nowych miejsc pracy, restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych, organizacji robót publicznych i interwencyjnych, przekwalifikowania kadr w dążeniu do eliminowania bezrobocia, utrzymania godziwego poziomu życia emerytów i rencistów, ochrony zdrowia społeczeństwa, kształtowania warunków do kształcenia i zaspokajania potrzeb kulturalnych.

Państwo powinno popierać organizowanie i rozwój rzemiosła oraz małych spółdzielni wytwórczych, handlowych, spożywczych, mieszkaniowych i kredytowych oraz różnorodnych stowarzyszeń rozwijających także działalność gospodarczą i charytatywną.

Za racjonalne należy uznać te kierunki reformy gospodarczej kraju, które zapewnią rozwój potencjału intelektualnego, duchowego i społecznego narodu i gwarantują sprawiedliwy wzrost dobrobytu.

III. POLITYKA SPOŁECZNA.

Prażniemy Polski, gdzie człowiek jest podmiotem, gdzie system pomocy ku samopomocy pozwala mu się w pełni rozwijać i stwarza poczucie bezpieczeństwa społecznego. Personalizm to dbałość o rozwój człowieka w jego naturalnym środowisku jakim jest rodzina. W obecnym okresie, gdy przekształcany jest system polityczny, społeczny i gospodarczy, polityka socjalna powinna wskazywać kierunki tych przemian. Szczególnie wspierająca i ochronna rola dotyczyć powinna: sfery pracy (w tym ochrona przed bezrobociem), ubezpieczeń społecznych, ochrony zdrowia i, miejsca zamieszkania. Sfera pracy to pomnożenie w uzyskaniu własnych środków produkcji, własnego warsztatu pracy, takiego, w którym rozwija się uzdolnienia i inicjatywa pracującego. Pojawia się tu konieczność w dopomożeniu uzyskania kwalifikacji, a w etapie zagrożenia - zasiłku dla bezrobotnych i organizowania nowych miejsc pracy.

Ubezpieczenia społeczne powinny tworzyć nienaruszalny fundusz emerytalno-rentowy nie związany z lecznictwem. Ubezpieczenia zdrowotne powinny tworzyć, obok funduszu państwowego, odrębny fundusz np. kasy chorych.

Miejsce zamieszkania, owo gniazdo, do którego człowiek w swej godności ma podstawowe prawo, gdzie skupia się rodzina, dom rodzinny, należy do szczególnie chronionych.

Celem polityki socjalnej jest rozwój socjalnego budownictwa mieszkaniowego, zapewniającego podstawowe potrzeby mieszkaniowe w oparciu o nisko procentowy kredyt mieszkaniowy.

Pomoc społeczna, jako element polityki socjalnej, ma za zadanie wypełnić pojawiające się szczeliny w systemie bezpieczeństwa społecznego. Powinna uprzedzać zjawiska kryzysu i patologii. Dotyczyć to powinno szczególnie rodziny. Istotnym środkiem jest tu praca socjalna, często o charakterze profilaktycznym.

Państwo chrześcijańskie ma ukształtować prawo tak, by upodmiotowić społeczeństwo przez rozwijanie i wspieranie samorządności. Samorząd terytorialny jest miejscem, gdzie tworzy się kształt polityki społecznej, gdzie powstają instrumenty integracji środowiska, powstaje kształt społeczności lokalnej poprzez rozwój osoby i rodziny.

System zabezpieczeń tworzą ośrodki pomocy społecznej samorządu w oparciu o specyfikę środowiska.

Polityka społeczna państwa i samorządu ma obowiązek stworzyć warunki do usamodzielnienia się, wkraczającej w dorosłe życie, młodzieży po ukończeniu szkół, jest to szczególnie przejaw zasady pomocniczości. W stosunku do dzieci, polityka społeczna powinna dbać o pełny rozwój osobowy, z zapewnieniem możliwości wypoczynku i rekreacji. Sprawdzianem dla prawidłowego ukształtowania polityki społecznej, jest skala patologicznych zjawisk społecznych. Alkoholizm, narkomania AIDS, zabijanie nienarodzonych, prostytutka, przestępczość - to skutki złej polityki społecznej.

Na strukturę pomocy społecznej składają się zasadniczo cztery systemy: państwowy i samorządowy, samopomocy rodzinnej i sąsiedzkiej, rynkowy oraz samopomocy społecznej.

Należy stworzyć taki system podatkowy, który zachęcałby różne podmioty gospodarcze do zaangażowania się i wspierania działalności charytatywnej. Organizacje samopomocy, skupiające ludzi chcących poświęcić siebie dla innych, powinny być specjalnie wspierane.

Najważniejszym zadaniem jest obecnie utworzenie przestrzeni współdziałania wszystkich realizujących pomoc potrzebującym, aby była skuteczna i nie zniewalała, aby była wypełniana przez osoby dobre i mądre. Chrześcijańska Polska powinna być krajem prawdziwej wolności a nie zniewolenia.

Celem polityki społecznej jest dopomóc Polakowi by pomógł sobie, w każdym wieku i na każdym etapie rozwoju osobowości. Dążymy do budowy społeczeństwa opiekuńczego, a nie państwa opiekuńczego.

IV. RODZINA FUNDAMENTEM NARODU.

Podstawowym zadaniem chrześcijańskiego państwa jest ochrona i wsparcie rodziny, ochrona rodzinnego domu. Służyć temu powinien system ustawodawczy, poczynając od ustawy konstytucyjnej, zapewniający rodzinie status prawny, poprzez system gospodarczy ukierunkowany na zapewnienie odpowiedniego statusu materialnego, do systemu społecznego, w którym rodzina jako podstawowa komórka posiadałaby gwarancje socjalne.

Kobieta, mająca naturalne, szczególne miejsce w rodzinie i społeczeństwie, powinna posiadać zagwarantowany dostęp do zadań publicznych, ale praca kobiety nie może być wynikiem przymusu ekonomicznego. Należy przywrócić możliwość pełnego oddania się kobiety w pracy dla domu i rodziny oraz szacunek dla takiej postawy.

Celem polityki gospodarczej powinno być stworzenie takich warunków by praca ojca zabezpieczała byt rodziny.

Przyszłość Polski stanowią dzieci i młodzież. Miara człowieczeństwa jest odniesienie do nowego stworzenia od poczucia i okoliczności w jakich do tego dochodzi, poprzez warunki wzrastania i usamodzielnienia. Rodzina jest przez to najważniejszym środowiskiem, bo tutaj następuje prokreacja, rodzi się obywatel i tutaj, w naturalny sposób, rozwija się i kształtuje.

Ochrona życia to prawo, które powinno nie tylko być wyrazem moralności Polaków, ale także chronić rozwój Polskiego Narodu.

Postęp naukowo techniczny, postęp w medycynie, rozwój opieki zdrowotnej, polityka socjalna, polityka ekonomiczna i gospodarcza powinny służyć życiu, przez to służyć Narodowi.

Drugim, najbardziej naturalnym zadaniem rodziców jest wychowanie dzieci. W rodzinie dziecko kształtuje swoją osobowość, wrażliwość i przygotowanie do życia w społeczeństwie, dlatego system prawa powinien gwarantować rodzicom prawo wychowawcze i pomoc w prawidłowym wypełnianiu zadań wychowawczych i opiekuńczych. Pomoc powinna być proporcjonalna do dysfunkcyjności rodziny i dotyczyć szczególnie rodziców młodych.

Wszystkie instytucje wychowawcze państwa powinny służyć rodzinie i gwarantować rodzicom prawo do wyboru wychowania zgodnego z wyznawaną przez nich religią.

Polska, będąc sygnatariuszem Konwencji Praw Dziecka, powinna wspierać wszystkie inicjatywy pomocy dzieciom zaniedbanym, opuszczonym i upokorzonym. Prawo powinno chronić dzieci przed przemocą ze strony dorosłych. Ponieważ Naród to "Rodzina rodzin" wszelkie instytucje powinny zapewnić jej pomoc gospodarczą, społeczną, pedagogiczną i kulturalną. Społeczne zadania rodziny, to obok prokreacji i wychowania, także wyrażanie opinii, odpowiedzialność za sprawy ustrojowe. Dlatego też należy zagwarantować polityczną podmiotowość stowarzyszeniom zrzeszającym osoby czy rodziny, podejmujące takie zadania. Należy wprowadzić zmiany służące rodzinie i dziecku w prawie adopcyjnym i kodeksie rodzinno- opiekuńczym.

Polityka mieszkaniowa państwa i samorządu powinna sprzyjać tak bardzo polskiej tradycji, którą przechowywały rodziny mieszczańskie i wiejskie, rodzinnego domu wielopokoleniowego, gdzie panuje poczucie stabilizacji.

Istotnym czynnikiem mogącym chronić bądź niszczyć rodzinę, są środki masowego przekazu. Nie mogą one być narzędziem wychowania dzieci i młodzieży wbrew podstawowym wartościom moralnym, wyznawanym przez rodziców, w duchu kosmopolityzmu wbrew narodowym wartościom.

Najpełniej prawa rodziny wyraża Karta Praw Rodziny, ogłoszona przez Kościół Katolicki.

V. NAUKA I POLITYKA EDUKACYJNA.

Polityka edukacyjna powinna osadzać się na fundamencie chrześcijańskim, na wartościach, które przez wieki kształtowały nasze pokolenia. Jesteśmy za powszechnością podstawowego i średniego nauczania, przy równoprawnym istnieniu szkół państwowych i społecznych.

Uważamy za konieczne stworzenie materialnych podstaw kształcenia dzieci i młodzieży, zarówno przez instytucje państwowe jak i organizmy samorządowe, fundacje oraz osoby prywatne. Temu celowi sprzyjałyby m.in. specjalne ulgi podatkowe dla osób i instytucji tworzących oraz wspierających np. narodowy fundusz edukacyjny. Szczególnie szybkiego i sprawnego wykonania wymagają prace związane z oczyszczeniem się środowiska nauczycielskiego. Upadek polskiego szkolnictwa wiąże się przede wszystkim z upadkiem prestiżu zawodu nauczyciela, jego pauperyzacji i negatywnej selekcji przy naborze kadr nauczycielskich. Balast komunizmu w tym zakresie jest straszliwy. Miernoty, o nijakim obliczu, muszą odejść ze szkolnictwa.

Wychowanie dzieci, prowadzone w rodzinie, musi mieć uzupełnienie w szkole. Zadanie to mogą podjąć tylko ludzie prawi, o właściwym przygotowaniu merytorycznym. W okresie przejściowym należy wprowadzić zasadę powoływania na kierownicze stanowiska placówek oświatowych ludzi, którzy gwarantują swoją dotychczasową postawą właściwe ich prowadzenie.

Jesteśmy za pełną samorządnością szkół wyższych. Uważamy za celowe, w nowej sytuacji politycznej i ekonomicznej, zgrupowanie środków finansowych wyłącznie na wyższych uczelniach posiadających dobrą kadrę nauczycieli akademickich oraz odpowiednią bazę dydaktyczną.

Opowiadając się za ogólną zasadą dostępności do szkół wyższych, jesteśmy za wprowadzeniem częściowej odpłatności za studia, z możliwością zwolnień dla osób wykazujących się dobrymi postępami w nauce. Przy dużej złożoności problemu, należy niezwłocznie podjąć prace nad uporządkowaniem kryteriów doboru i oceny kadr nauczycieli akademickich, eliminując z nich osoby, których obecna pozycja oraz "dorobek naukowy" był ściśle związany z układami okresu komunistycznego. Usamodzielnianie się szkół wyższych powinno m.in. być poprzedzone głębokimi zmianami personalnymi, bowiem w przeciwnym przypadku nastąpi ugruntowanie postkomunistycznych struktur i grup, których efekty działania ciążą do dziś.

Generalnie stawiamy na odmłodzenie kadr akademickich. Uważamy za konieczne opracowanie nowych zasad funkcjonowania szkolnictwa wyższego oraz instytutów naukowo-badawczych, określających ich pełną autonomię i samorządność, przy zachowaniu dotacji państwowych dla wybranych jednostek realizujących kluczowe zadania i cele państwa.

VI. POLITYKA KULTURALNA.

Warunkiem skutecznego funkcjonowania chrześcijańskiej demokracji i zbudowania na jej zasadach ustroju, jest rozwój duchowy społeczeństwa, poprzez swobodny rozwój kultury, w szerokim tego słowa rozumieniu. Kultura w swej istocie jest właściwym kształtem życia człowieka i jego rozwoju. Stanowi duchowe dziedzictwo Narodu, jest jego spoiwem. Zasadniczym zadaniem kultury jest wychowanie, kultura moralna, wynikająca z prawdziwości zasad i zgodności czynów. Wychowanie człowieka powinno odbywać się przede wszystkim w rodzinie i w społeczeństwie. Kultura jest dziełem społeczeństwa a nie państwa. Rola państwa jednak, może okazać się duża w kształtowaniu polityki kulturalnej i suwerenności kulturalnej narodu.

Szczególny nacisk należy położyć na wychowanie moralne i patriotyczne młodzieży. W przeszłości, piękną kartę w tym zakresie, spełniły katolickie stowarzyszenia młodzieży i skauting, upostaciowiony w Związku Harcerstwa Polskiego.

Polityka kulturalna państwa musi stanowić odzwierciedlenie dążeń i postaw ideowych całego społeczeństwa, i nie tylko wybranych ideologii. Dlatego też podstawowym warunkiem rozwoju kultury jest wolność wszelkich form publikacji oraz nieskrepowane kontakty międzynarodowe. Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy, uznając pełne prawo do pluralizmu w rozwoju kultury, preferuje te kierunki twórczości, które nawiązują do tradycji chrześcijańskich i stanowią kontynuację największego dorobku polskiej kultury narodowej.

Sięgając do własnych źródeł twórczego rozwoju musimy być otwarci na wymianę dóbr kulturalnych z całym światem, a szczególnie z naszymi najbliższymi sąsiadami. Dobra kultury powinny być dostępne dla najszerzych warstw społeczeństwa przez upowszechnienie czytelnictwa, teatru, filmów, muzyki, radia i telewizji i innych form rozpowszechniania wartościowych zdobyczy kultury polskiej i światowej. Szczególnego znaczenia nabierają środki

masowego przekazu, które muszą liczyć się z kulturą Narodu i jego historią, muszą liczyć się z wymogami etyki i respektować odpowiedzialność wychowawczą rodziny, a nie mogą być przekaznikiem gwałtu terroru i pornografii.

Środki masowego przekazu powinny zostać uspołecznione.

Państwo nie może występować jako monopolista lecz powinno udzielać pomocy rozwojowi kultury przy współdziałaniu Polaków i innych grup narodowościowych, tworzących w przeszłości wspólnotę państwową bądź wyznaniową. Rola państwa może w zasadzie sprowadzać się do mecenatu wspierającego rozwój kultury przez pobudzanie inicjatyw oraz udzielanie pomocy materialnej.

W sytuacji recesji gospodarczej mecenat państwa powinien objąć przede wszystkim ośrodki o dużym znaczeniu w życiu Narodu oraz ruch amatorski, kultywujący tradycje polskie.

Uważamy, że pełna komercjalizacja sfery kultury nie leży w interesie Narodu.

VII. BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA I SPOŁECZEŃSTWA.

W zapewnieniu bezpieczeństwa państwa niezbędna jest nowa polityka wobec wojska i policji, w zakresie zmian strukturalnych i kadrowych. Głównym zadaniem armii jest zabezpieczenie suwerenności i niepodległości państwa, a także ochrona interesu narodowego. Obecny kryzys gospodarczy wpływa niekorzystnie na możliwości obronne armii w złożonej sytuacji geopolitycznej Polski. Stary system obrony nie jest dostosowany do zachodzących w szybkim tempie procesów polityczno - społecznych w krajach postkomunistycznych. Generalnie sytuacja ta wymaga zasadniczych zmian. W ramach tworzonych obecnie nowego, demokratycznego systemu kierowania państwem, należy dokładnie określić uprawnienia Prezydenta Sejmu i Rady Bezpieczeństwa Narodowego w zakresie systemu obrony. Zarówno system kompetencji, jak i odpowiedzialności tych organów, musi być przejrzysty, aby wykluczyć powstawanie sytuacji kryzysowych

Must zostać opracowana i przedstawiona w ogólnym zarysie strategia dotycząca bezpieczeństwa kraju oraz wypracowany nowy system obrony, którego głównym zapleczem zapasowym powinien być rodzimy przemysł zbrojeniowy.

Ważnym zagadnieniem jest także budowa od podstaw założeń legislacyjnych tego systemu, w którym obok przygotowania nowej konstytucji należy także opracować nowe akty prawne dotyczące ustawy o kierowaniu obroną państwa w czasie pokoju i wojny, ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP oraz ustawy o służbie wojskowej.

Możliwie szybko należy zbudować wyspecjalizowaną, ochotniczą armię zawodową, uzupełnioną rezerwami przeszkolonych żołnierzy z poboru. Ma to być armia narodowa, która ma służyć Narodowi i Państwu, być świadoma tysiącletniej tradycji.

Bezpieczeństwo państwa zależy nie tylko od sprawności armii i systemu obronnego ale także od wartości związanych sojuszy polityczno wojskowych. W aktualnej sytuacji politycznej Polska musi szukać zabezpieczenia swej suwerenności państwowej. Opowiadamy się za niezwłocznym udziałem Polski w strukturach NATO.

W związku ze szczególnym zagrożeniem życia jak i mienia obywateli widzimy potrzebę tworzenia silnych formacji porządkowych (policja, straż miejska itp.). Uważamy również, że siły te powinny być wyposażone w nowoczesne środki techniczne. Szczególnie ważne jest to w kontekście działań przeciwko coraz szerzej spotykanej zorganizowanej przestępczości.

Uważamy, że bezpartyjna policja, służąca podobnie jak Wojsko Polskie interesom narodu i państwa, winna reprezentować wysoki poziom etyczny i fachowy oraz być odpowiednio wynagradzana i wyposażona. Zintegrowana ze społeczeństwem musi stać godzić funkcję represji antykryminalnej z funkcją profilaktyczną.

VIII. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

Dbłość o stan środowiska przyrodniczego wynika z poczucia odpowiedzialności za stan zdrowia narodu i bezpieczeństwa rodzin, jak również ze świadomości naszego moralnego zobowiązania wobec przyszłych pokoleń. Dlatego też konieczne uważamy prowadzenie racjonalnej polityki ekologicznej w państwie. Polityka ekorozwoju wymaga przebudowy obecnego systemu prawa ekologicznego. Do podstawowych zasad nowej polityki ekologicznej zaliczamy zasady:

- praworządności (jednoznaczne, ściśle przestrzegane przepisy),

- minimalizacji skutków działalności wytwórczej (tzn. zasada likwidacji zanieczyszczeń u źródła, poprzez modernizację technologii, wprowadzenie technologii bezodpadowych, neutralizację zanieczyszczeń),
- urynkowienia (zastosowanie mechanizmów rynkowych, wprowadzenie zasady "zanieczyszczający płaci",
- stosowanie innych rozwiązań np. ulg podatkowych za działalność proekologiczną itp.),
- uspołecznienia (udział społeczeństwa w procesie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego).

Realizacja powyższych zasad pociąga za sobą konieczność wprowadzenia spójnego systemu zarządzania środowiskiem, ze szczególnym podkreśleniem roli samorządu terytorialnego. Zła sytuacja gospodarcza państwa wymusza potrzebę hierarchizacji celów ochrony środowiska. Do podstawowych priorytetów zaliczamy ochronę zdrowia i życia ludzkiego, ograniczenie głównych zanieczyszczeń pyłowo gazowych powietrza atmosferycznego i ograniczenie zanieczyszczeń wód oraz zachowanie użytkowych zasobów przyrodniczych. Szczególna uwaga musi być zwrócona na następujące kierunki działania: modernizacja sektora paliwowo energetycznego, restrukturyzacja przemysłu, ograniczenie uciążliwości transportu, racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych i kopalin, ochrona zasobów przyrody.

Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego wymaga stworzenia sprawnego systemu monitoringu, obejmującego poszczególne elementy środowiska oraz wspierania i promowania polskiej nauki i myśli technicznej.

Niezbędny jest ścisły udział Polski w międzynarodowej współpracy oraz konsekwentne dążenie do wcielania i przestrzegania międzynarodowych konwencji.

Szczegółowego potraktowania wymaga uregulowanie spraw z krajami sąsiednimi (zanieczyszczenia transgraniczne).

Osiągnięcie europejskich standardów (EWG) środowiska w Polsce możliwe będzie stopniowo, przy założeniu pomocy z zewnątrz w zakresie finansowym (np. ekokonwersja) i rzeczowym (dostęp do nowoczesnych technologii i urządzeń ochrony środowiska) oraz naszej konsekwencji w realizacji nowej polityki ekologicznej i rozwoju własnego przemysłu pracującego na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.

DEKLARACJA OTWARTOŚCI

Deklarujemy zdecydowaną wolę uczestnictwa w budowaniu politycznej formacji polskiej centroprawicy, w oparciu o przedkładane założenia programowe, ze wszystkimi ugrupowaniami, dla których drogą jest pojęcie wolności, sprawiedliwości i własności - uniwersalnych wartości chrześcijańskich - oraz poszanowanie narodowych tradycji.

Autentyczna dążność do realizacji wspólnego celu - dobra Rzeczypospolitej i jej obywateli - w sposób naturalny powinno prowadzić do organizacyjnego współdziałania. Otwartość i jednoznaczność poczynań wymaga kompromisu w określeniu sposobu osiągnięcia wytyczonego celu.

Warszawa, 10 grudnia 1994 r.

Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy

STATUT PARTII

CHRZEŚCIJAŃSKA DEMOKRACJA - - STRONNICTWO PRACY

UCHWALONY PRZEZ VI KONGRES CHD-SP 20.02.1994

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

Partia polityczna działająca na podstawie niniejszego statutu nosi nazwę Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy (w skrócie ChD-SP).

§ 2

1. Terenem działania ChD-SP jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej, a siedzibą jego władz naczelnych jest Stołeczne Miasto Warszawa.

2. ChD-SP ma prawo do zakładania terenowych ogniw organizacyjnych na zasadach określonych w niniejszym statucie.

3. ChD-SP może być członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji oraz wchodzić w związki z innymi organizacjami, których cele i zadania są bliskie celom i zadaniom partii.

§ 3

ChD-SP posiada osobowość prawną i może prowadzić każdą prawem nie zakazaną działalność we wszystkich formach organizacyjno-prawnych zgodnie z odrębnymi przepisami, a w szczególności działalność polityczną, społeczną, gospodarczą, kulturalną, oświatowo-wychowawczą, dobroczynną i wydawniczą.

ROZDZIAŁ II

CELE, CHARAKTER I ŚRODKI DZIAŁANIA

§ 4

Celem ChD-SP jest realizacja jego programu poprzez aktywne uczestnictwo w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym.

§ 5

Program ChD-SP w oparciu o naukę społeczną Kościoła uchwała Kongres ze szczególnym uwzględnieniem:

1/ działań na rzecz przywracania i ochrony godności osoby ludzkiej, praw naturalnych człowieka i wspierania instytucji rodziny,

2/ zasad dobra wspólnego, wzajemnej pomocy i solidarności,

3/ oddziaływania na treść, zakres i formę programów życia publicznego tak, aby opierało się ono na prawdzie, sprawiedliwości, miłości i poszanowaniu wolności osoby ludzkiej,

4/ w działalności społecznej opierania się o zasadę pomocniczości.

§ 6

ChD-SP ma charakter demokratyczny i opiera się na zasadzie powszechnego i równego wyboru swych władz.

ROZDZIAŁ III

CZŁONKOWIE, ICH PRAWA I OBOWIĄZKI

§ 7

1. Członkiem ChD-SP może być każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej o nieposzlakowanej czci o ile zostanie przyjęty przez zebranie Koła na podstawie pisemnej deklaracji, stwierdzającej, że Program i Statut ChD-SP akceptuje, zaopatrzonej w podpisy 2 członków ChD-SP, którzy biorą na siebie odpowiedzialność za moralne i polityczne kwalifikacje kandydata.

2. Decyzję o przyjęciu w poczet członków podejmuje ogólne zebranie Koła zwykłą większością głosów w obecności więcej niż połowy członków Koła.

3. Zarząd Koła informuje na bieżąco o przyjęciu członków Zarząd Okręgowy i Zarząd Główny.

§ 8

1. Członkiem wspierającym może być każda osoba fizyczna, która popiera działalność ChD-SP oraz zadeklaruje stałe lub okresowe świadczenia na jego rzecz.

2. Decyzję o przyjęciu w poczet członków wspierających podejmuje, po złożeniu przez nich deklaracji, Rada Naczelna.

§ 9

1. Członkiem honorowym może być każda pełnoletnia osoba fizyczna szczególnie zasłużona w realizacji celów i zadań ChD-SP.

2. Godność członka honorowego nadaje Kongres na wniosek Rady Naczelnej.

§ 10

Członek ChD-SP nie może być jednocześnie członkiem innej partii lub organizacji politycznej.

§ 11

1. Członek ChD-SP ma prawo:

a/ wybierać i być wybieranym do władz ChD-SP wszystkich szczebli i uczestniczyć w ich odwoływaniu, z zastrzeżeniem p. 3,

b/ aktywnie uczestniczyć w działalności ChD-SP,

c/ występować z wnioskami i postulatami do władz organizacyjnych ChD-SP wszystkich szczebli,

d/ korzystać z pomocy i ochrony prawnej ChD-SP w związku z działalnością statutową,

e/ odwoływać się od decyzji władz statutowych i brać udział w zebraniach, na których jego odwołania są rozpatrywane,

f/ być informowanym o uchwałach organizacyjnych i politycznych władz ChD-SP.

2. Członek wspierający ma prawo:

a/ brać udział z głosem doradczym w posiedzeniach organów ChD-SP, które podjęły decyzję o jego powołaniu,

b/ zgłaszać wnioski oraz wyrażać opinie w sprawach działalności statutowej ChD-SP.

3. Ograniczenia kandydowania do władz:

a/ każdy nowy członek przez 1 rok nie może kandydować do władz ChD-SP powyżej szczebla koła,

b/ Rada Naczelna w szczególnie uzasadnionych przypadkach może skrócić termin o którym mowa w ust. 1

§ 12

1. Do obowiązków członka ChD-SP należy:

a/ praca nad urzeczywistnieniem programu, przestrzeganie Statutu i uchwał władz ChD-SP,

b/ dawanie świadectwa działalności ChD-SP w życiu osobistym, zawodowym i publicznym,

c/ regularne opłacanie składek członkowskich i zadeklarowanych świadczeń na rzecz ChD-SP,

d/ sumienne pełnienie powierzonych mu funkcji organizacyjnych,

e/ kształcenie i samokształcenie w zakresie objętym Programem ChD-SP.

2. Zarząd Główny może w szczególnie uzasadnionych przypadkach zwolnić członka na jego prośbę z wymienionych w ust.1 pkt. c/ obowiązków lub upoważnić Zarząd Okręgowy do podejmowania tego rodzaju decyzji w jego imieniu.

§ 13

1. Członkostwo ustaje na skutek:

a/ dobrowolnego wystąpienia złożonego na piśmie do organu statutowego, który członkostwo nadał,

b/ zalegania z opłatą składek członkowskich za okres dłuższy niż 1 rok po uprzednim dwukrotnym upomnieniu,

c/ decyzji Okręgowego Sądu Organizacyjnego lub Sądu Organizacyjnego ChD-SP podjętej w następstwie działania sprzecznego ze Statutem lub Programem ChD-SP,

d/ decyzji Okręgowego Sądu Organizacyjnego lub Sądu Organizacyjnego ChD-SP o zawieszeniu członka w prawach członkowskich na czas postępowania przed Sądem w związku z zarzutem prowadzenia działalności godzącej w dobre imię ChD-SP.

2. Decyzję o ustaniu członkostwa w przypadkach określonych w ust.1 pkt. a/ i b/ podejmuje organ, który członkostwo nadał.

§ 14

Osobom skreślonym z listy członków na podstawie § 13 ust.2. przysługuje prawo wniesienia odwołania do Rady Naczelnej w terminie do 30 dni od otrzymania pisemnego zawiadomienia o skreśleniu.

ROZDZIAŁ IV

KOŁA

§ 15

1. Każdy członek ChD-SP należy do jednego koła.

2. Koło jest podstawowym ogniwem ChD-SP i może podejmować wszelkie działania mające na celu realizację jego programu a nie będące w sprzeczności z postanowieniami Statutu, uchwałami Kongresu i Rady Naczelnej

3. Koło liczy co najmniej 8 członków.

4. Utworzenie koła wymaga zatwierdzenia przez Zarząd Okręgowy lub Zarząd Główny jeśli na terenie działania koła nie powołano jeszcze okręgu.

§ 16

Organami koła są:

- 1/ Zebranie Koła - uchwałodawczy,
- 2/ Zarząd Koła - wykonawczy,
- 3/ Komisja Rewizyjna - kontrolny

§ 17

Do wyłącznej kompetencji Zebrania Koła należy:

- 1/ wybór Prezesa Koła,
- 2/ wybór Zarządu Koła (dwóch do czterech członków),
- 3/ wybór Komisji Rewizyjnej (trzech członków),
- 4/ wybór Delegatów na Zjazd Okręgowy i Kongres zgodnie z ordynacją wyborczą uchwalaną przez Radę Naczelną,
- 5/ wyłanianie kandydatów w wyborach samorządowych,
- 6/ podejmowanie uchwał dotyczących kierunków działalności Koła stanowiących wytyczne dla działań Zarządu,
- 7/ podejmowanie uchwały o udzieleniu absolutorium Zarządowi.

§ 18

Do zadań Prezesa Koła należy w szczególności:

- 1/ reprezentowanie Koła na zewnątrz,
- 2/ kierowanie pracami Zarządu Koła,
- 3/ troska o rozwój Koła poprzez wzrost jego liczebności i znaczenia w środowisku w którym działa,

§ 19

Do zadań Zarządu Koła należy:

- 1/ prowadzenie bieżącej działalności Koła zmierzającej do urzeczywistnienia Programu i uchwał władz ChD-SP,
- 2/ zwoływanie zebrań Koła (zwyczajne, sprawozdawczo-wyborcze, nadzwyczajne - na życzenie co najmniej 5 członków, Komisji Rewizyjnej lub władz ChD-SP),
- 3/ rzetelne, oszczędne i racjonalne gospodarowanie finansami i majątkiem Koła.

§ 20

Wszystkie koła działające na terenie jednej gminy tworzą wspólne przedstawicielstwo w stosunku do władz gminy, a na czas wyborów samorządowych wspólny konwent wyborczy.

§ 21

Zarządy kół składają co najmniej raz w roku na Zebraniu Koła sprawozdanie ze swej działalności, które po zatwierdzeniu przez Koło jest przesyłane Zarządowi Okręgowemu.

§ 22

Sprawy zmiany przynależności do kół i inne sprawy członkowskie ustala regulamin uchwalony przez Radę Naczelną.

ROZDZIAŁ V

ORGANIZACJE OKRĘGOWE

§ 23

- 1. Zasięg terytorialny okręgów obejmujących jedno lub kilka województw określa Rada Naczelna uchwałą o ich utworzeniu.
- 2. Rada Naczelna tworzy ponadto jeden Okręg Zagraniczny.

§ 24

- 1. Wszystkie koła na terytorium okręgu tworzą Organizację Okręgową.
- 2. Organizacja Okręgowa nie może liczyć mniej niż 50 członków zrzeszonych przynajmniej w trzech kołach.

§ 25

Organami Organizacji Okręgowej są:

- 1/ Zjazd Okręgowy - uchwałodawczy,
- 2/ Zarząd Okręgu - wykonawczy,
- 3/ Komisja Rewizyjna - kontrolny,
- 4/ Okręgowy Sąd Organizacyjny - sędowniczy.

§ 26

- 1. Zjazd Okręgowy składa się z:
  - a/ delegatów wybranych przez Zebrania Kół,
  - b/ prezesów kół,
  - c/ członków Zarządu Okręgowego,
  - d/ Okręgowej Komisji Rewizyjnej,
  - e/ Okręgowego Sądu Organizacyjnego,
  - f/ posłów i senatorów - członków ChD-SP z okręgu,
  - g/ członków Stronnictwa wchodzących w skład lokalnych ciał samorządowych.
- 2. Do wyłącznej kompetencji Zjazdu Okręgowego należy:
  - a/ wybór Prezesa Okręgu
  - b/ wybór Zarządu Okręgowego (do 14 członków)
  - c/ wybór Okręgowej Komisji Rewizyjnej (trzyosobowej)
  - d/ wybór Okręgowego Sądu Organizacyjnego (Prezes i trzech członków),
  - e/ zatwierdzanie wyboru delegatów na Kongres,
  - f/ wybór przedstawiciela Okręgu - członka Rady Naczelnej,
  - g/ wybór kandydatów na posłów i senatorów w swoich okręgach wyborczych,
  - h/ podejmowanie uchwał dotyczących kierunków działalności Zarządu Okręgowego,
  - i/ podejmowanie uchwały o udzieleniu absolutorium Zarządowi Okręgowemu.

§ 27

Do zadań Prezesa Okręgu należy w szczególności:

- 1/ reprezentowanie Organizacji Okręgowej na zewnątrz,
- 2/ kierowanie pracą Zarządu Okręgu,
- 3/ troska o rozwój Organizacji Okręgowej poprzez wzrost jej liczebności i znaczenia na obszarze działania,
- 4/ utrzymywanie regularnych kontaktów z Zarządem Głównym.

§ 28

Do zadań i uprawnień Zarządu Okręgowego w szczególności należy:

- 1/ udzielanie pomocy Zarządom Kół i przekazywanie informacji o uchwałach władz Stronnictwa,
- 2/ koordynowanie działań kół tworzących Organizację Okręgową,
- 3/ organizowanie zjazdów przedstawicieli ChD-SP pracujących w ciałach samorządowych i udzielanie im wskazówek koniecznych dla utrzymania jedności ich polityki w samorządach.
- 4/ zatwierdzanie kandydatów w wyborach samorządowych i przeprowadzanie kampanii wyborczych na obszarze swego działania,
- 5/ zawieszanie uchwał Zebrania Koła sprzecznych ze Statutem, Programem lub uchwałami władz ChD-SP,
- 6/ kontrolowanie działalności finansowej kół,
- 7/ kontrolowanie działalności gospodarczej ChD-SP prowadzonej na terenie Okręgu,
- 8/ zawieszanie uchwał podległych organów jak w § 38 ust.3

§ 29

1. Zarząd Okręgu zwołuje Zjazd Okręgowy co najmniej raz do roku oraz każdorazowo na żądanie Okręgowej Komisji Rewizyjnej lub 8 delegatów z Kół.
2. Zarząd Okręgowy składa na Zjeździe sprawozdanie ze swej działalności.
3. Posiedzenia Zarządu Okręgowego odbywają się nie rzadziej niż raz w miesiącu.
4. Od decyzji Zarządu Okręgowego przysługuje odwołanie do Okręgowego Sądu Organizacyjnego lub Zarządu Głównego zgodnie z ich kompetencjami.

ROZDZIAŁ VI

KONGRES

§ 30

1. Najwyższą władzą ChD-SP jest Kongres.
2. Kongres Zwyczajny lub Nadzwyczajny zwołuje Rada Naczelna, Kongres Zwyczajny raz na dwa lata a Nadzwyczajny - w miarę potrzeb.
3. Kongres składa się z:
  - a/ Prezesa ChD-SP,
  - b/ delegatów wybranych zgodnie z ordynacją uchwaloną przez Radę Naczelną,
  - c/ członków Rady Naczelnej,
  - d/ Posłów i Senatorów ChD-SP.
4. Mandaty delegatów wybranych imiennie zachowują swą ważność między kolejnymi Kongresami Zwyczajnymi a mandaty związane z pełnieniem funkcji przekazywane są osobom aktualnie funkcje te pełniącym.

§ 31

- Do wyłącznej kompetencji Kongresu należy:
- 1/ uchwalanie Programu ChD-SP,
  - 2/ określanie głównych kierunków polityki ChD-SP,
  - 3/ uchwalenie statutu i dokonywanie w nim zmian,
  - 4/ wybór Prezesa ChD-SP,
  - 5/ wybór 25 członków Rady Naczelnej,
  - 6/ wybór Głównej Komisji Rewizyjnej,
  - 7/ wybór Prezesa Sądu Organizacyjnego ChD-SP,
  - 8/ rozpatrywanie sprawozdań Rady Naczelnej i Zarządu Głównego
  - 9/ udzielanie absolutorium Zarządowi Głównemu.

RÓZDZIAŁ VI

RADA NACZELNA

§ 32

- W skład Rady Naczelnej wchodzi:
- 1/ Prezes Stronnictwa,
  - 2/ 25 członków wybranych przez Kongres,
  - 3/ po jednym przedstawicielu z każdego Okręgu wybranym na zjeździe okręgowym.

§ 33

1. Uchwały Rady Naczelnej obowiązują wszystkich członków i organy ChD-SP wszystkich szczebli.
2. Rada Naczelna ma prawo uznania za niebyte uchwał wszystkich organów Stronnictwa sprzecznych ze Statutem, Programem lub własnymi uchwałami.
  - a/ od takiej decyzji Rady Naczelnej przysługuje prawo odwołania do Kongresu.
3. Rada Naczelna jest dla wszystkich członków i organów najwyższym organem odwoławczym.

§ 34

1. Pierwsze posiedzenie nowowybranej Rady Naczelnej zwołuje Prezes ChD-SP nie później niż dwa tygodnie po zakończeniu Kongresu.
2. Posiedzenia Rady Naczelnej zwołuje jej Przewodniczący co najmniej raz na kwartał lub każdorazowo na wniosek Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej lub 5 członków Rady.

§ 35

- Do wyłącznej kompetencji Rady Naczelnej w szczególności należy:
- 1/ uchwalanie Regulaminu działania Rady Naczelnej,
  - 2/ wybór Przewodniczącego i organów Rady,
  - 3/ powoływanie i odwoływanie na wniosek Prezesa ChD-SP 12 członków Zarządu Głównego.
  - 4/ odwoływanie Zarządu Głównego z własnej inicjatywy,

- 5/ udzielanie zaleceń Zarządowi związanych z oceną zmieniającej się sytuacji politycznej w okresie między Kongresami.
- 6/ uchwalanie budżetu Stronnictwa,
- 7/ uchwalanie wysokości składek członkowskich i sposobu ich rozdziału pomiędzy organy ChD-SP,
- 8/ kontrolowanie działalności Zarządu Głównego
- 9/ rozpatrywanie sprawozdań Zarządu z działalności między posiedzeniami Rady,
- 10/ powoływanie na wniosek Prezesa Sądu Organizacyjnego ChD-SP trzech trzyosobowych kompletów sędzących Sądu Organizacyjnego ChD-SP.
- 11/ powoływanie doradczych komisji tematycznych,
- 12/ realizacja innych zadań przypisanych Radzie Naczelnej postanowieniami niniejszego Statutu i Uchwałami Kongresu.

ROZDZIAŁ VII

ZARZĄD GŁÓWNY

§ 36

1. Zarząd Główny składa się z Prezesa ChD-SP i 12 członków.
2. Zarząd Główny jest głównym organem wykonawczym ChD-SP, kieruje jego bieżącą działalnością koordynując działania wszystkich struktur.
3. Pracami Zarządu kieruje Prezes ChD-SP zwołując jego posiedzenia nie rzadziej niż raz w miesiącu.

§ 37

W posiedzeniach Zarządu mają prawo brać udział z głosem doradczym:

- 1/ Przewodniczący Rady Naczelnej,
- 2/ Przewodniczący Klubu Parlamentarnego ChD-SP,
- 3/ członkowie Głównej Komisji Rewizyjnej,
- 4/ Prezes Sądu Organizacyjnego ChD-SP,
- 5/ osoby którym Rada Naczelna nadała status doradcy Zarządu,
- 6/ inne osoby zaproszone przez Zarząd.

§ 38

Do obowiązków i uprawnień Zarządu Głównego w szczególności należy:

- 1/ realizowanie uchwały budżetowej ChD-SP,
- 2/ prowadzenie, nadzór i kontrola działalności gospodarczej ChD-SP,
- 3/ zawieszanie uchwał podległych struktur sprzecznych ze Statutem, Programem lub uchwałami Kongresu i Rady Naczelnej.
- 4/ rozwiązywanie zarządów kół i okręgów w przypadkach stwierdzenia faktów prowadzenia działalności godzącej w dobro ChD-SP.
- 5/ ustanawianie Zarządów Komisarycznych w przypadkach opisanych w pkt. 4 i ustalanie terminu wyborów nowego Zarządu.
- 6/ uchwalanie instrukcji i rozporządzeń wykonawczych mających na celu wprowadzenie w życie postanowień Programu, Uchwał Kongresu i Rady Naczelnej oraz postanowień niniejszego Statutu,
- 7/ powoływanie komisji i zespołów problemowych z określeniem ich funkcji i składu.

§ 39

- 1. Prezes reprezentuje ChD-SP na zewnątrz.
- 2. Powołuje i odwołuje ze składu Zarządu Głównego Vice Prezesów Zarządu Głównego oraz Sekretarza Generalnego.

ROZDZIAŁ VIII

SENIORAT

§ 40

Przy Organizacjach Okręgowych może być utworzony (zależnie od decyzji Zarządu Okręgowego) Seniorat ChD-SP skupiający zasłużonych i wybitnych członków okręgu, który może utworzyć Klub Seniorów na prawach koła.

§ 41

- 1. Członkowie Senioratu wybierają ze swego grona Prezesa, vice Prezesów i Sekretarza Senioratu.
- 2. Seniorat przedstawia Zarządowi Okręgowemu opinie we wszystkich sprawach przedstawionych mu przez Zarząd.

§ 42

Regulamin Senioratu na jego wniosek uchwała Rada Naczelna.

ROZDZIAŁ IX

KOMISJE REWIZYJNE

§ 43

- 1. Komisje rewizyjne kontrolują całokształt działalności ChD-SP do szczebla przez który zostały powołane.
- 2. W Stronnictwie działają następujące komisje rewizyjne:
  - 1/ Komisje Rewizyjne (Kola),
  - 2/ Okręgowe Komisje Rewizyjne,
  - 3/ Główna Komisja Rewizyjna.

§ 44

- 1. Komisje rewizyjne koła i okręgu składają się z trzech członków, którzy bezpośrednio po wyborze wybierają spośród siebie przewodniczącego.
- 2. Główna Komisja Rewizyjna składa się z 5 członków, którzy wybierają spośród siebie przewodniczącego.

§ 45

Członkowie komisji rewizyjnych nie mogą pełnić w Stronnictwie funkcji wykonawczych.

§ 46

Przewodniczący lub upoważniony członek komisji rewizyjnej może brać udział z głosem doradczym w posiedzeniach podległych komisji organów wykonawczych.

§ 47

Posiedzenia Komisji Rewizyjnej zwołuje jej przewodniczący nie rzadziej niż dwa razy do roku.

§ 48

Główna Komisja Rewizyjna nadzoruje działalność wszystkich komisji rewizyjnych w ChD-SP na zasadach określonych w regulaminie uchwalonym przez Radę Naczelną na wniosek Głównej Komisji Rewizyjnej.

§ 49

Do zadań komisji rewizyjnych w szczególności należy:

- 1/ wybór ze swego składu przewodniczącego,
- 2/ przeprowadzanie kontroli działalności statutowej, finansowej, gospodarki, ksiąg, dokumentów oraz kasy,
- 3/ składanie wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi,
- 4/ formułowanie i przedstawianie odpowiednim władzom wniosków pokontrolnych.

ROZDZIAŁ X

SĄDY ORGANIZACYJNE

§ 50

Sądy Organizacyjne rozpatrują spory między członkami powstałe w związku z przynależnością do ChD-SP.

§ 51

Sądy Organizacyjne rozpatrują wnioski o wykluczenie z ChD-SP § 16 ust. 1 pkt. c/ i d/ zapoznając się z opinią koła w danej sprawie.

§ 52

1. Główny Sąd Organizacyjny rozpatruje odwołania od decyzji Sądów Okręgowych.
2. Decyzje Głównego Sądu Organizacyjnego w takich sprawach są ostateczne i obowiązujące.

§ 53

Tryb postępowania przed Sądem oraz właściwości Sądów Organizacyjnych określa Regulamin uchwalony przez Radę Naczelną na wniosek Prezesa Głównego Sądu Organizacyjnego.

§ 54

Członkowie Sądów Organizacyjnych nie mogą pełnić w ChD-SP innych funkcji.

ROZDZIAŁ XI

MAJĄTEK I ŚRODKI FINANSOWE

§ 55

Majątek ChD-SP składa się z nieruchomości, ruchomości, funduszy i praw.

§ 56

Majątek ChD-SP pochodzi ze składek, własnej działalności gospodarczej i darowizn.

§ 57

Przyjęcie darowizny nie może być uzależnione od jakichkolwiek warunków stawianych przez darczyńcę.

§ 58

1. Koła ChD-SP część swoich dochodów przelewają na konto Zarządu Okręgowego a ten do Zarządu Głównego.

2. Wysokość przelewanych udziałów w dochodach określa Rada Naczelna.

3. Przy likwidacji Koła jego majątek przejmuje właściwy Zarząd Okręgowy - i zwraca go jeśli jest to możliwe z chwilą ponownego powstania Koła.

§ 59

Zarząd Główny określa osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w sprawach majątkowych w imieniu ChD-SP lub jego ogniw.

ROZDZIAŁ XII

POSTANOWIENIA KOŃCOWE I PRZEJŚCIOWE

§ 60

Uchwały w przedmiocie połączenia ChD-SP z inną organizacją, rozwiązania i przekazania jego majątku zapadają większością 2/3 głosów w obecności 2/3 delegatów na Kongresie.

§ 61

Wszyscy członkowie ugrupowań politycznych tworzących Stronnictwo uzyskują status członka założyciela z dniem podjęcia uchwały o utworzeniu ChD-SP i uchwalenia niniejszego Statutu.

§ 62

W ciągu roku od zakończenia Kongresu Zjednoczeniowego uchwalającego niniejszy Statut, ugrupowania tworzące ChD-SP, dopasują swoje dotychczasowe struktury i ich nazwy do jego postanowień.

§ 63

Uchwały dotyczące zmian niniejszego Statutu zapadają większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej 1/2 delegatów na Kongres ChD-SP.

§ 64

Do VII Kongresu ChD-SP "Umowa Zjednoczeniowa" uchwalona na V Kongresie ChD-SP i III Kongresie ChD jest integralną częścią niniejszego Statutu w części dotyczącej uzgodnień statutowych.

Spis treści

DEKLARACJA PROGRAMOWA	1
ZARYS PROGRAMU	3
WSTĘP	3
CZEŚĆ I	3
I. KIM JESTEŚMY ?.....	3
II. ZASADY, KTÓRYMI SIĘ KIERUJEMY.....	4
1. Wspólnota polska.....	4
2. Państwo.....	4
3. Niepodległość.....	4
4. Wolność i poszanowanie jednostki.....	4
5. Solidarność społeczna.....	4
6. Sprawiedliwość społeczna i praworządność.....	4
7. Demokracja i tolerancja.....	4
III. CZŁOWIEK I SPOŁECZEŃSTWO.....	5
IV. PAŃSTWO I OBYWATEL.....	5
V. KOŚCIÓŁ W ŻYCIU SPOŁECZNYM.....	6
VI. ODBUDOWA ETYKI ŻYCIA SPOŁECZNEGO.....	6
VII. USTRÓJ WEWNĘTRZNY PAŃSTWA.....	7
CZEŚĆ II	8
I. POLITYKA ZAGRANICZNA.....	8
II. POLITYKA GOSPODARCZA.....	8
III. POLITYKA SPOŁECZNA.....	10
IV. RODZINA FUNDAMENTEM NARODU.....	11
V. NAUKA I POLITYKA EDUKACYJNA.....	12
VI. POLITYKA KULTURALNA.....	12
VII. BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA I SPOŁECZEŃSTWA.....	13
VIII. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	13
DEKLARACJA OTWARTOŚCI	14
STATUT	15

Archiwum Państwowych Instytutów PAN

Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy

Chrześcijańska Demokracja- Stronnictwo Pracy

Zarząd Główny, 00-585 Warszawa, ul. Bagatela 10/7, tel. 291611, 298659, fax: 625209

Warszawa, 27 maja 1995

Szanowny Pan
 Marian Krzaklewski
 NSZZ „Solidarność”

Panie Przewodniczący

Współpraca naszego Stronnictwa z NSZZ „Solidarność” szczególnie intensywna w ciągu ostatniego półtora roku wynika nie tylko ze wspólnych korzeni, ale także z podobnego widzenia problemów Polski w różnych dziedzinach. Dlatego odpowiedź na pytania Związku dotyczące zagadnień programowych jest w wielu punktach lakoniczna, gdyż są to nasze wspólne opracowania przyjęte przez Radę Naczelną ChD-SP lub przez cały Sekretariat Ugrupowań Centroprawicowych, a czasem nawet przez cały Zespół Koordynacyjny Konwentu Świętej Katarzyny.

W punktach, które były nam nieznane powołałmy zespoły ekspertów i przestudiowaliśmy ich opinię, a Rada Naczelna przyjęła w dniu dzisiejszym w tych sprawach odpowiednie stanowisko. Mam nadzieję, że te odpowiedzi pozwolą na pogłębienie współpracy naszego Stronnictwa ze Związkiem w przygotowywaniu rozwiązań programowych w formie projektów ustaw do realizacji natychmiast po wygraniu wyborów parlamentarnych.

Chcielibyśmy zaznaczyć, że zgodnie z wielokrotnymi deklaracjami nasi eksperci są gotowi włączyć się do wspólnych ze związkami prac i często reprezentują dorobek warty wykorzystania. Jestem przekonany, że wspólnie proponowane rozwiązania będą podstawą programu kandydata na Prezydenta RP wyłonionego przez Konwent Świętej Katarzyny, a później również programu wyborczego koalicji w wyborach parlamentarnych. Program ten będzie w naszym przekonaniu podstawą umowy pomiędzy naszymi organizacjami przy tworzeniu koalicji parlamentarnej.

Decyzja Rady Naczelnej ChD-SP o tworzeniu wspólnych zespołów regionalnych i terenowych jest zgodna z Uchwałą Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” i została już zrealizowana w wielu miejscach w Polsce, przy czym na Śląsku w Gliwicach i w Przemysłu utworzone zespoły mają status oddziałów Konwentu Świętej Katarzyny. Mam nadzieję, że idea ta zostanie bardzo szybko zrealizowana we wszystkich Regionach, aby zainicjować tworzenie jednego szerokiego bloku ludzi o przekonaniach niepodległościowo-solidarnościowych

z poważaniem

Odpowiedzi na pytania NSZZ „Solidarność” skierowane do Chrześcijańskiej Demokracji - Stronnictwa Pracy

- 1) Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy jest wraz z innymi ugrupowaniami Sekretariatu Ugrupowań Centroprawicowych inicjatorem, współautorem i sygnatariuszem Obywatelskiego Projektu Konstytucji. Projekt ten jest zgodnie z uchwałą Rady Naczelnej jest obowiązującym dokumentem w Stronnictwie.
- 2) ChD-SP wraz z SUC jest inicjatorem prac nad powszechnym uwłaszczeniem. Nasz Projekt Powszechnego Uwłaszczenia Obywateli został skierowany do Zjazdu Solidarności w Mielcu i nie wiemy, czy został on wykorzystany w pracach zespołu powołanego przez Związek. Wielokrotnie proponowaliśmy udział naszych ekspertów w tych pracach, ale jak do tej pory nie zostali oni do tych prac włączeni. Stronnictwo równolegle zadeklarowało udział w tworzonim na Dolnym Śląsku Ruchu Uwłaszczeniowym i wydelegowało do tych prac pana Aleksandra Rostockiego z Warszawy. Jest to temat, który uważamy za jeden z paru najbardziej istotnych zapisów Obywatelskiego Projektu Konstytucji.
- 3) Zapis przedstawiony w pytaniu dotyczącym podatków prorodzinnych jest jednym z podstawowych zapisów programu ChD-SP, jest również jednym z głównych dążeń Stronnictwa.
- 4) Stronnictwo Uchwałą Rady Naczelnej poparło ten projekt i jest sygnatariuszem Umowy dla Zdrowia.
- 5) Materiał przedstawiony w załączniku nr 5 nie posiada dostatecznego stopnia szczegółowości, by określić założenia nowego systemu ubezpieczeń społecznych. Powinien on być ściśle powiązany z zapisami załącznika nr 4 oraz z zapisami projektu Powszechnego Uwłaszczenia Obywateli powiązanego z odtworzeniem Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Proponujemy włączenie naszych ekspertów do dalszych prac prowadzonych w tej dziedzinie.
- 6) Uważamy, że prawa związku dotyczące inicjatyw ustawodawczej są określone w Obywatelskim Projekcie Konstytucji (art. 67), a zakres inicjatyw w ramach Komisji Trójstronnej. Jesteśmy przeciwni odchodzeniu od ustaleń Obywatelskiego Projektu Konstytucji.
- 7) Popieramy ten zapis jako zgodny z Konwencją MOP.
- 8) Popieramy ten zapis jako zgodny z Konwencją MOP.
- 9) Popieramy ten zapis jako zgodny z Konwencją MOP.
- 10) Popieramy ten zapis jako zgodny z Konwencją MOP.
- 11) Uważamy, że konsekwencją prawa związków zawodowych do protestu jest zakaz stosowania lockoutu.
- 12) Wynagrodzenia na mocy zbiorowych układów pracy może być stosowane jedynie w dużych zakładach pracy zarówno państwowych, jak i prywatnych.
- 13) Jak nazwa naszej partii wskazuje Chrześcijańska Demokracja - Stronnictwo Pracy opiera również swoje działania na gruncie wartości chrześcijańskich, encyklik papieskich i społecznej nauki Kościoła, a to co ma zapisane w programie realizuje w praktyce.
- 14) ChD-SP popiera projekt ustawy, jest on zgodny z naszym programem i zapisami Obywatelskiego Projektu Konstytucji.
- 15) Tak, jest to zgodne z naszym programem i zapisami Obywatelskiego Projektu Konstytucji.
- 16) Tak, zgodnie z art. 43 Obywatelskiego Projektu Konstytucji.
- 17) Nie, ponieważ byłoby to wyniesienie ciała rządowo związkowego ponad parlament, który jest najwyższą władzą ustawodawczą.

- 18) Od 1989 roku podejmujemy działania domagające się zwrotu zawłaszczonego przez komunistów majątku różnych organizacji, w tym naszego Stronnictwa. Liczymy na solidarne poparcie Związku również w naszej sprawie.
- 19) Proponujemy współpracę w tej dziedzinie ponieważ Stronnictwo posiada również własne opracowania na ten temat. Szczegółowo do poszczególnych projektów odnosiliśmy się w uchwałach władz Stronnictwa:
- ◆ uchwała Zarządu Głównego ChD-SP protestowała przeciwko projektowi budżetu na 1995 rok
  - ◆ występowaliśmy przeciwko łamaniu praw przez ustawę podatkową
  - ◆ jesteśmy przeciwko przenoszeniu obciążeń zasiłkami chorobowymi na pracowników i na pracodawców bez zmniejszenia obciążeń podatkowych
  - ◆ jesteśmy przeciwko neopopiwkowi i za negocjacyjnym kształtowaniem przyrostu wynagrodzeń również w sferze budżetowej
- 20) Popieramy stanowisko ekspertów Związku ponieważ proponowane rozwiązania są zgodne z programem Stronnictwa i zapisami Obywatelskiego Projektu Konstytucji.
- 21) Tak, uważamy że ostateczne powinny być orzeczenia dotyczące zgodności z Konstytucją, natomiast Trybunał Konstytucyjny nie powinien prowadzić wykładni prawa, co często czyni obecnie.

Archiwum Partii Politycznych ISP PAN